

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 57 0 Ps 128384 20 Rev
Banjaluka: 23.9.2021. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Tanja Bundalo, predsjednik vijeća, Senad Tica i Gorjana Popadić, član vijeća, u pravnoj stvari tužitelja MKD S.p. d.o.o. B.-u stečaju, koga zastupa punomoćnik V.S., advokat iz B., protiv tužene D. T. iz K.V., koju zastupa punomoćnik Č.Đ., advokat iz B., radi isplate, vrijednost spora 5.700,68 KM, odlučujući o reviziji tužene izjavljenoj protiv presude Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 128384 19 Pž od 15.6.2020. godine, na sjednici održanoj 23.9.2021. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se usvaja, obe nižestepene presude preinačavaju i sudi tako što se odbija tužbeni zahtjev tužitelja kojim traži da se obaveže tužena da mu isplati iznos od 5.700,68 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 23.10.2017. godine do isplate i troškovima postupka u iznosu od 1.118,00 KM.

Obavezuje se tužitelj da tuženoj na ime naknade troškova postupka isplati iznos od 4.717,51 KM, u roku od 15 dana od dana prijema prepisa presude.

Obrazloženje

Presudom Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 128384 19 Ps od 24.7.2019. godine, obavezana je tužena da tužitelju na ime duga isplati iznos od 5.700,68 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 23.10.2017. godine do isplate, a na ime naknade troškova postupka iznos od 1.118,00 KM, sve u roku od 15 dana po pravosnažnosti presude.

Presudom Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 128384 19 Pž od 15.6.2020. godine, žalba tužene je djelimično usvojena i prvostepena presuda preinačena u dijelu odluke o zateznoj kamati, tako što je određeno da teče počev od 25.10.2017. godine, a ne od 23.10.2017. godine.

U preostalom dijelu žalba tužene je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Odbijeni su zahtjevi stranaka za naknadu troškova žalbenog postupka.

Tužena revizijom pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev odbije, a tužitelj obaveže na naknadu troškova postupka uključujući i troškove na ime sastava revizije u iznosu od 702,00 KM i sudske takse na reviziju.

Tužitelj u odgovoru predlaže da se revizija odbaci kao nedozvoljena ili da se odbije kao neosnovana, uz naknadu troškova na ime sastava odgovora u iznosu od 702,00 KM.

Izjavljujući reviziju tužena se pozvala na odredbu člana 237. stav 3. i 4. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13-u daljem tekstu ZPP-u), a kao sporna pitanja navodi: „ U kom roku zastarijevaju potraživanja iz

ugovora o mikrokreditu čiji je sastavni dio anuitetni plan otplate“ i „Da li se materijalnopravne pretpostavke zahtjeva istaknutog u preinačenoj tužbi trebaju cijeliti prema momentu podnošenja novog zahtjeva“.

Revizija ukazuje da je prigovor zastarjelosti potraživanja od strane oba nižestepena suda cijeljen primjenom odredbe člana 371. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službeni glasnik RS“, broj 17/93 do 74/04 -u daljem tekstu: ZOO-a), što je protivno pravnom shvatanju revizionog suda izraženom u odluci broj 71 0 P 132819 15 Rev od 23.2.2017. godine, gdje je primjenjen zastarni rok iz člana 372. i 373. ZOO.

Tužitelj u odgovoru osporava revizione navode pozivajući se na odluku ovog suda broj 80 0 I 074798 17 Rev od 2.10.2018. godine, gdje je primjenjen zastarni rok iz člana 371. ZOO kao u pobijanoj odluci.

Cijeneći navode revizije, navode date u odgovoru na reviziju i stavove ovog suda u vezi sa prigovorom zastarjelosti potraživanja po osnovu ugovora o kreditu sa anuitetnom otplatom, ovaj sud nalazi da su u konkretnom slučaju ispunjeni zakonski uslovi da se dozvoli izvanredno odlučivanje o reviziji radi obezbjeđenja jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

Postojanje protivrječnih sudskih odluka u okviru istog suda u pogledu istog činjeničnog i pravnog pitanja, ne dovodi nužno do povrede principa pravne sigurnosti kao neodvojivog elementa prava na pravično suđenje, ukoliko takvim postojanjem nisu stvorene duboke i dugoročne razlike u praksi jednog suda, tzv. „kontinuirana nesigurnost“. Međutim, različiti pravni stavovi u okviru jednog suda zahtjevaju da se na sjednici odjeljenja stav usaglasi, te da usaglašeni stav ubuduće bude obavezujući za sva vijeća tog suda.

Odredbom člana 54. a) Zakona o sudovima Republike Srpske („Službeni glasnik RS“, broj 37/12, 44/15 i 100/17) je propisano: „Sjednica odjeljenja Vrhovnog suda saziva se ako između pojedinih vijeća nastane neusaglašenost u primjeni propisa ili ako jedno vijeće odstupa od pravnog shvatanja prihvaćenog u svojoj praksi ili od pravnog shvatanja koje su prihvatila sva vijeća“ (stav 1.); „Pravno shvatanje usvojeno na sjednici odjeljenja Vrhovnog suda obavezuje sva vijeća u sastavu odjeljenja“ (stav 2.).

Na sjednici građanskog odjeljenja Vrhovnog suda Republike Srpske održanoj 23.9.2021. godine, u vezi sa prigovorom zastarjelosti potraživanja iz ugovora o kreditu u kojima je ugovorena anuitetna otplata kredita, zauzeto je pravno shvatanje broj 118-0-SuI-21-000 144 koje glasi:

:

1. „Potraživanje neisplaćenih dospjelih anuiteta iz ugovora o kreditu zastarijeva u rokovima iz članova 372. i 373. ZOO i to ne samo u slučaju kada ugovor o kreditu još traje već i u slučaju kada je trajanje ugovora isteklo, ali nije došlo do njegovog raskida.
2. U slučaju kada je ugovor o kreditu raskinut zbog neplaćanja odnosno neurednog plaćanja anuiteta, potraživanje davaoca kredita, koje se odnosi na vraćanje cjelokupnog duga na ime neplaćenog iznosa kredita, zastarijeva u roku iz člana 371. ZOO.
3. Isplatom dijela duga nakon raskida ugovora o kreditu ne prekida se zastarjelost potraživanja preostalog neplaćenog duga.
4. Kada je tužitelj podnio prijedlog za izvršenje na osnovu vjerodostojne isprave-mjenice, radi isplate potraživanja iz ugovora o kreditu, a sud naknadno donio rješenje da će se taj prijedlog smatrati tužbom, nije došlo do preinačenja tužbe ukoliko u parničnom postupku tužitelj ne zahtijeva isplatu duga po osnovu mjenice već po osnovu ugovora o

kreditu, a u tom slučaju je rok zastarjelosti potraživanja prekinut prvom radnjom tj. podnošenjem prijedloga za izvršenje.“

Revizija je osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužitelja naveden u izreci prvostepene presude.

Između parničnih stranaka nije sporno da su 15.11.2007. godine zaključili ugovor o mikrokreditu broj ... kojim je tužitelj kao davalac kredita odobrio tuženoj kao primaocu kredita sredstva u iznosu od 40.000,00 KM na rok od 60 mjeseci, s tim da će dobijena sredstva vraćati na način i u rokovima utvrđenim anuitetnim planom otplate koji je sastavni dio ugovora. Prema planu otplate prvi anuitet dopijeva za uplatu 15.12.2007. godine, a zadnji 15.11.2012. godine.

Nesporno je, a to potvrđuje i nalaz vještaka ekonomske struke D.R. od 29.10.2018. godine, da je tužena redovno uplaćivala ugovorene iznose anuiteta od zaključenja ugovora pa sve do mjeseca februara 2011. godine, a od tada pa do isteka ugovorenog roka kredita (25.11.2012. godine) više nije bilo uplata.

Vještak je utvrdio da je tužena nakon isteka ugovorenog roka kredita, dana 29.11.2013. godine izvršila uplatu iznosa od 1.150,00 KM, što je tužitelj uknjižio kao „otplatu dospjele glavnice“ u iznosu od 1.047,79 KM i „dospjele redovne kamate“ u iznosu od 102,21 KM.

Tačkom 10. ugovora o kreditu je ugovoreno da davalac kredita *ima pravo* jednostrano raskinuti ugovor (ne da se ugovor smatra raskinutim), između ostalog, i ako korisnik kredita obaveze po kreditu „neredovno i neblagovremeno izvršava, u kom slučaju se dug po ovom ugovoru (glavnica + cjelokupna kamata) smatra dospijelim u cijelosti“. Tužitelj nije do isteka ugovorenog roka trajanja kredita pismenim ili usmenim putem obavjestio tuženu da raskida ugovor, nije u tom vremenskom periodu pokrenuo postupak radi naplate dospjelih neplaćenih anuiteta, niti u postavljenom tužbenom zahtjevu traži utvrđenje da je ugovor o kreditu raskinut.

Tužitelj tek 25.10.2017. godine radi naplate duga po kreditu podnosi Osnovnom sudu u Kotor Varošu prijedlog za izvršenje protiv tužene, na temelju vjerodostojne isprave - mjenice serijskog broja ... koju je popunio 23.10.2017. godine na iznos od 5.700,68 KM, a koja je izdata kao instrument obezbjeđenja kredita od strane korisnika kredita.

Osnovni sud u Kotor Varošu je prijedlog tražioca izvršenja usvojio 26.10.2017. godine pod brojem 73 0 I 029060 17 I, a nakon uloženog prigovora izvršenika zaključkom od 25.4.2018. godine odlučeno je da se dalji postupak nastavi kao po tužbi.

Postupajući po rješenju suda kojim je tužba vraćena na uređenje, tužitelj je podneskom od 7.6.2018. godine uredio tužbu navodeći da ostaje kod prijedloga za izvršenje, da je tužena obavezna platiti dug „po ugovoru o kreditu, a prema navedenoj mjenici“.

Osnovni sud u Kotor Varošu se, zbog otvaranja stečaja nad tužiteljem, rješenjem od 5.12.2018. godine oglasio stvarno nenadležnim i predmet ustupio Okružnom privrednom sudu u Banjaluci.

Na pripremnom ročištu održanom 8.4.2019. godine i na ročištu za glavnu raspravu održanom 12.6.2019. godine, kao i u završnoj riječi, tužitelj se izjasnio o činjeničnom osnovu tužbe navodeći da je riječ o obligaciono pravnom odnosu koji proizilazi iz ugovora o kreditu. Na ročištu je tužitelj u dokaznom postupku izveo dokaz čitanjem ugovora o mikrokreditu i

kartice prometa od 1.9.2017. godine, dok mjenica na osnovu koje je pokrenut izvršni postupak nije čitana kao dokaz.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, prvostepeni sud cijeni da se radi o obligacionopravnom sporu i tužbeni zahtjev usvaja pozivom na odredbe člana 262. i 1065. ZOO-a.

Istaknuti prigovor zastarjelosti potraživanja prvostepeni sud je odbio pozivom na odredbu člana 371. ZOO-a, cijeneći da od zaključenja ugovora o kreditu (15.11.2007. godine) do podnošenja prijedloga za izvršenje (25.10.2017. godine), nije protekao zastarni rok od 10 godina.

Navode tužene da je došlo do preinačenja tužbe (član 56. ZPP-u) prvostepeni sud cijeni neosnovanim, zaključujući da tužitelj podneskom od 7.6.2018. godine nije preinačio tužbu već samo uredio zahtjev ne mijenjajući visinu utuženog iznosa.

Drugostepeni sud prihvata činjenična utvrđenja i pravne zaključke prvostepenog suda, iz kog razloga odbija žalbu tužene i potvrđuje prvostepenu presudu u pogledu odluke o glavnoj stvari.

Odbijajući žalbeni prigovor zastarjelosti potraživanja, drugostepeni sud je stava da je kredit dospjećem na naplatu 15.10.2012. godine izgubio karakter povremenih potraživanja zbog čega se rok zastarjelosti cijeni primjenom odredbe člana 371. ZOO-a, a ne člana 372. i 373. ZOO-a.

Drugostepena odluka je donesena uz pogrešnu primjenu materijalnog prava na što revizija tužene pravilno ukazuje.

Odredbom člana 1065. ZOO-a je propisano da se ugovorom o kreditu banka obavezuje korisniku kredita staviti na raspolaganje određeni iznos novčanih sredstava, na određeno ili neodređeno vrijeme, za neku namjenu ili bez utvrđene namjene, a korisnik se obavezuje da banci plaća ugovorenu kamatu i dobijeni iznos novca vrati u vrijeme i na način kako je utvrđeno ugovorom.

Između parničnih stranaka nije sporno da su 15.11.2007. godine zaključili ugovor o kreditu na iznos od 40.000,00 KM i rokom vraćanja od 60 mjeseci, prema anuitetnom planu otplate, a nije sporno ni vrijeme ni iznos izvršenih anuitetnih uplata.

Prema nalazu vještaka na dan 23.10.2017. godine (dan popune bjanko mjenice) dug tužene iznosi 5.700,68 KM, od čega je glavni dug 5.482,92 KM, a dug po redovnoj kamati 217,76 KM.

Prema odredbi člana 361. stav 1. ZOO-a, zastarjelost počinje teći prvog dana poslije dana kada je povjerilac imao pravo da zahtijeva ispunjenje obaveze, ako zakonom za pojedine slučajeve nije što drugo propisano, a nastupa kada istekne posljednji dan zakonom određenog vremena (član 362. ZOO-a).

Odredbom člana 371. ZOO-a propisan je opšti zastarni rok od 10 godina, ako zakonom nije određen neki drugi rok zastarjelosti.

Prema odredbi člana 372. stav 1. ZOO-a potraživanja povremenih davanja koja dopijevaju godišnje ili u kraćim određenim razmacima vremena (povremena potraživanja),

bilo da se radi o sporednim povremenim potraživanjima kao što je potraživanje kamata, bilo da se radi o takvim povremenim potraživanjima kojima se iscrpljuje samo pravo, zastarjevaju za 3 godine od svakog pojedinog davanja. Isto važi za anuitete kojima se u jednakim unapred određenim povremenim iznosima otplaćuje glavnica, ali ne važi za otplate u obrocima i druga djelimična ispunjenja (stav 2.).

Odredbom člana 373. stav 1. ZOO-a propisano je da samo pravo iz koga proističu povremena potraživanja zastarjeva za 5 godina računajući od dospelosti najstarijeg ispunjenja potraživanja, poslije kojeg dužnik nije vršio davanja, a prema stavu 2. ovog člana, kada zastari pravo iz koga proističu povremena potraživanja povjerilac gubi pravo ne samo da zahtijeva buduća povremena davanja, nego i povremena davanja koja su dospjela prije ove zastarjelosti.

Odredba člana 373. ZOO-a isključuje primjenu odredbe člana 372. ZOO-a koja bi došla u obzir samo u slučaju da se ne radi o zastari samog prava. Isto tako, odredba stava 2. člana 373. ZOO-a isključuje i primjenu odredbe člana 361. stav 1. ZOO-a jer je u ovoj odredbi propisano da se ista primjenjuje supsidijarno, ukoliko „zakonom za pojedine slučajeve nije šta drugo propisano“, a odredbom stava 2. člana 373. ZOO-a upravo je „drugo propisano“.

Zastarjevanje se prekida kada dužnik prizna dug (član 387. stav 1. ZOO-a), a priznanje duga se može učiniti ne samo izjavom povjeriocu, nego i na posredan način, kao što su davanje otplate, plaćanje kamate, davanje obezbjeđenja (stav 2.).

Kada je u pitanju konkretni sporni odnos, nesumnjivo je da su stranke ugovorile anuitetno vraćanje kreditnog iznosa (u jednakim unapred određenim iznosima kojima se plaća i glavnica i kamata). Tužena je posljednje anuitetno plaćanje izvršila u mjesecu februaru 2011. godine.

Tužitelj nije koristio pravo iz tačke 10. ugovora i nije raskinuo ugovor zbog neplaćanja dospjelih anuiteta od mjeseca marta 2011. godine do isteka ugovora 25.11.2012. godine, već je postupak za naplatu neisplaćenog dijela kredita pokrenuo 25.10.2017. godine podnošenjem izvršnog prijedloga na temelju mjenice.

Između dana dospelosti najstarijeg neispunjenog potraživanja poslije koga dužnik nije vršio davanja (15.3.2011. godine prema anuitetnom planu) i dana podnošenja izvršnog prijedloga (25.10.2017. godine), protekao je rok od 5 godina iz člana 373. stav 1. ZOO-a, pa je time cjelokupno potraživanje tužitelja zastarjelo.

Uplatom iznosa od 1.150,00 KM po isteku ugovora (29.11.2013. godine), prema članu 387. stav 2. ZOO-a prekinut je zastarni rok ali samo u odnosu na plaćeni dio duga, ali ne i u odnosu na preostali neplaćeni dio duga. Da bi se radilo o priznanju duga u smislu odredbe člana 387. stav 1. ZOO-a, isto mora biti jasno i nedvosmisleno kako u pogledu osnove tako i u pogledu visine, pa iz tog razloga navedenom uplatom nije došlo do prekida zastarjevanja onog dijela duga kog tužena nije platila (član 392. stav 2. ZOO-a).

Tužitelj je uplatu od 29.11.2013. godine računao kao uplatu za najstariji dospjeli neplaćeni anuitet, a to je mjesec mart 2011. godine (član 312. stav 2. ZOO-a), pa sve i da se prihvati da je uplatom došlo do prekida zastarjelosti u odnosu na cjelokupno potraživanje i da je zastarjevanje ponovno počelo teći, to je do 25.10.2017. godine protekao rok iz člana 373. stav 1. ZOO-a.

Iz navedenih razloga, u konkretnom slučaju, nije pravilno pravno shvatanje nižestepenih sudova da se rok zastarjevanja računa primjenom odredbe člana 371. ZOO-a. Odredba člana

371. ZOO-a bi došla u obzir u situaciji da je tužitelj zbog neredovnog plaćanja dospjelih anuiteta, prije isteka ugovorenog roka raskinuo ugovor, kada se smatra da je cjelokupno potraživanje (glavnica + kamata) dospjelo na naplatu i da više nema anuitetnog potraživanja.

Tužitelj je 25.10.2017. godine podnio prijedlog za izvršenje na temelju mjenice koji faktički ne sadrži činjenični supstrat i koji je po uloženom prigovoru prerastao u parnični postupak, a potom je na pripremnom ročištu održanom 8.4.2019. godine promijenio činjenični i pravni osnov tužbenog zahtjeva iz mjeničnog zahtjeva u obligacionopravni zahtjev, što se, po stavu revizionog suda, ne smatra preinačenjem tužbe. Postojanje obligacionopravnog zahtjeva samo znači da sud o svim prigovorima, pa tako i o prigovoru zastarjelosti potraživanja, odlučuje primjenom odredaba ZOO-a.

Ova procesna situacija nema uticaja na tok roka zastarjelosti potraživanja jer se smatra da je zastara prekinuta već poduzimanjem prve radnje u cilju utvrđivanja, obezbjeđenja ili ostvarenja potraživanja (član 388. stav 1. ZOO-a), u konkretnom podnošenjem izvršnog prijedloga.

S obzirom da je došlo do preinačenja pobijane odluke to ovaj sud, shodno odredbi člana 397. stav 2. ZPP-u, ima obavezu odlučiti o troškovima cjelokupnog postupka.

Tužena je troškove prvostepenog postupka blagovremeno opredjelila troškovnikom od 12.6.2019. godine u iznosu od 2.513,51 KM, saglasno članu 2. tarifni broj 2, 9 i 12 i članu 6. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata („Službeni glasnik RS“, broj 68/05-u daljem tekstu: AT). Troškove žalbe izjavljene protiv prvostepene presude tužena je opredjelila u iznosu od 702,00 KM uz uvećanje na ime takse (nije novčano opredjeljen), a troškove revizije u iznosu od 702,00 KM uz uvećanje na ime takse (takođe nije novčano opredjeljen).

Prema Zakonu o sudskim taksama („Službeni glasnik RS“, broj 73/08, 49/09, 67/13 i 66/18) taksena tarifa, parnični i izvršni postupak, tarifni broj 1.3. „preko 3.000 do 10.000 KM“, u vezi sa tačkom 10., osnovna taksa na tužbu od 200,00 KM plaća se u dvostrukom iznosu na žalbu i reviziju tj. u iznosu od po 400,00 KM.

Tuženoj se priznaju troškovi u ukupnom iznosu od 4.717,51 KM (2.513,51 KM + 702,00 KM + 702,00 KM + 400,00 KM + 400,00 KM).

Odluka o troškovima postupka zasnovana je na odredbama člana 386. stav 1, 387. i 396. stav 1., 2. i 3. ZPP-u.

Temeljem odredbe člana 250. stav 1. ZPP-u, odlučeno je kao u izreci.

Predsjednik vijeća
Tanja Bundalo

Za tačnost otpavka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić